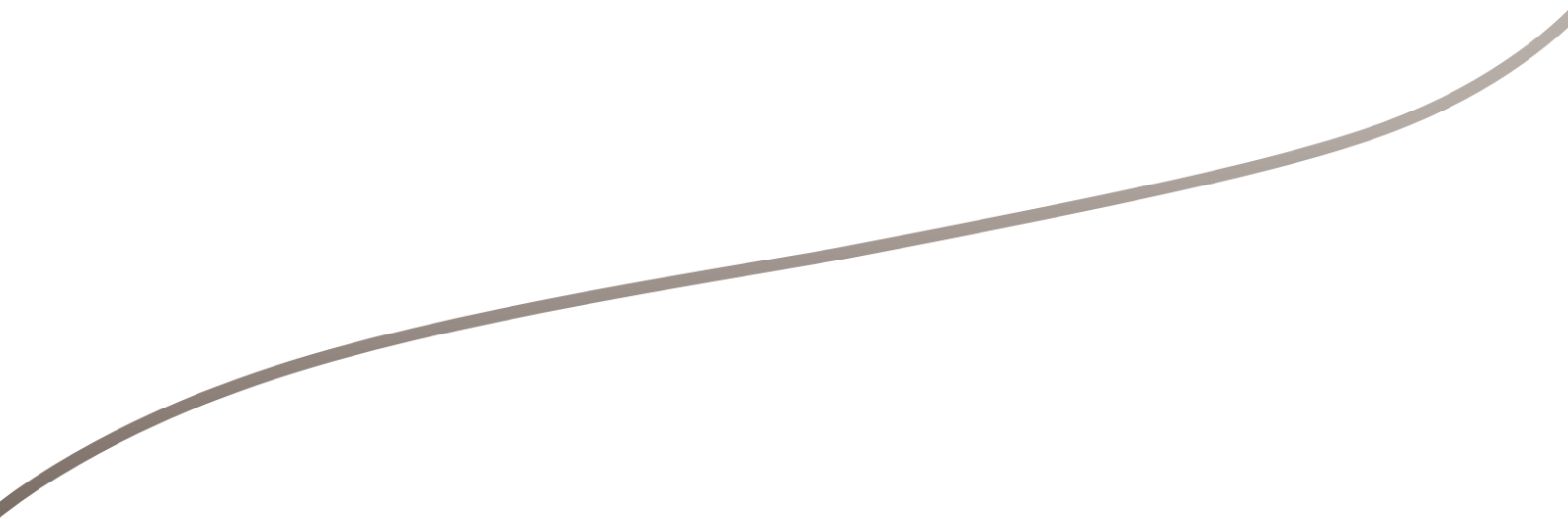

Alternatieven voor deskundigheidsborging springmeesters

Een raadpleging van het werkveld

Januari 2010

Auteurs:
Sabine van Eck
Dirma Spijkerboer

Referentie:
2010.031

Datum:
Januari 2010

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Vraagstelling.....	3
1.3 Het werkveld: passie voor een ambacht	4
2. Aanpak en opzet	6
2.1 Fase 1: Voorbereiding.....	6
2.2 Fase 2: Telefonische interviews.....	7
2.3 Fase 3: Werkbijeenkomst	9
3. Conclusies.....	13
3.1 Belangrijkste resultaten en conclusies	13
3.2 Samenvattend: een blik naar de toekomst	15

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het ministerie van SZW onderzoekt de mogelijkheden voor een stelselwijziging voor certificatie van kleine werkvelden. Certificatie is een middel dat wordt ingezet om deskundigheid binnen een bepaalde beroepsgroep te borgen. Voor enkele beroepsgroepen geeft het ministerie aan dat certificering mogelijk een te zwaar middel is. Veelal vanwege het feit dat het slechts een zeer beperkte beroepsgroep is en de kosten voor het in stand houden van het certificeringstelsel verhoudingsgewijs hoog zijn. Tegelijkertijd zijn er beroepen waar de veiligheidsrisico's van zodanige aard zijn, dat ook in de toekomst de borging van de deskundigheid en vakbekwaamheid absoluut noodzakelijk is. Dit geldt ook voor werkvelden waar gewerkt wordt met springstoffen, namelijk bij de springmeesters. Hiervoor is door de minister van SZW het zware middel van persoonscertificering ingezet. Het ministerie van SZW wil graag inventariseren hoe het werkveld staat ten opzichte van mogelijke alternatieven voor het huidige certificeringstelsel. Meer specifiek wil SZW het draagvlak peilen voor een variant waarin het werkveld de verantwoordelijkheid voor borging van veiligheid en deskundigheid op zich neemt. Met de uitkomsten van deze branche-inventarisatie wil SZW een besluit kunnen nemen omtrent het al dan niet zelfstandig kunnen borgen van deskundigheid.

Het werkveld

Voor deze brancheraadpleging zijn alle gecertificeerde springmeesters benaderd. Hiervoor is het register van de SKO geraadpleegd via <http://www.skocert.nl/>. Daarnaast is een specifieke groep zogeheten schietmeesters benaderd. Onlangs is, in opdracht van SZW onderzoek uitgevoerd naar de gevaren en risico's bij gebruik van explosieven door schietmeesters bij olie- en gaswinning. Het RIVM adviseert het ministerie van SZW op basis van dit onderzoek om een deel van de schietmeesters, namelijk diegenen die werken met springstoffen bij delfstofwinning in zogenaamde open groeven, ook onder de groep springmeesters en daarmee onder de Arbo-wetgeving te laten vallen. Het ministerie heeft gevraagd om ook specifiek deze, zeer beperkte, groep op te nemen in de brancheraadpleging. In deze rapportage spreken we over springmeesters in deze verruimde definitie.

1.2 Vraagstelling

Het ministerie van SZW wil inventariseren hoe het werkveld zelf staat ten opzichte van mogelijke alternatieven voor het huidige certificeringstelsel. Meer specifiek wil zij het draagvlak peilen voor een variant waarin het werkveld zelf de verantwoordelijkheid voor borging van deskundigheid op zich neemt.

1.3 Het werkveld: passie voor een ambacht

Het klassieke werk van een springmeester spreekt tot de verbeelding. Het laten springen van een hoog gebouw met behulp van springstof is een indrukwekkende klus. Maar ook een risicovolle activiteit, die vraagt om de kennis en vaardigheid van een vakman. Wat de individuele springmeesters bindt is passie voor het werk en trots op het vakmanschap dat verbonden is aan springwerkzaamheden. Goed, veilig en deskundig springen, vraagt om echte deskundigheid, veel ervaring en liefde voor het vak. Het is dus met recht een ambacht te noemen.

Verschuiving in springwerkzaamheden

Het werkveld van springmeesters is door de jaren heen veranderd. Het klassieke springen van gebouwen komt steeds minder voor. Dit is deels op te maken uit een daling van het aantal afgegeven certificeringen in de afgelopen jaren en wordt ook gesignaleerd in eerdere rapportages over de beroepsgroep. In het rapport “Meesterschap, vakmanschap” van de Inspectie voor Werk en Inkomen uit 2006 wordt al gemeld dat ongeveer drie keer per jaar springwerken worden uitgevoerd bij gebouwen¹. Veruit de meeste springwerkzaamheden in Nederland worden op dit moment uitgevoerd in afvalverbrandingsinstallaties. Iedere dag wordt er minimaal één, maar waarschijnlijk zelfs meerdere keren, reinigingswerkzaamheden met springstof uitgevoerd. Deze verschuiving in springwerkzaamheden wordt door alle respondenten voor deze rapportage herkend en beaamd. Eén van de betrokken springmeesters schat in dat er voor maximaal één springmeester nog werk is in het springen van hoge gebouwen. Steeds vaker wordt gebruik gemaakt van machinaal slopen van gebouwen in plaats van het gebruik van explosieven. Vanuit de Arbeidsinspectie wordt

¹ Meesterschap, vakmanschap, Een onderzoek naar certificering in de werkvelden ‘springmeesters’ en ‘gasdeskundigen tankschepen’, Inspectie Werk en Inkomen, p. 9, mei 2006

hieraan wel toegevoegd dat de sloopwerken die nog worden uitgevoerd wel door hun complexiteit en omvang grote risico's dragen.

Kleine branche: iedereen kent iedereen

De totale omvang van de branche is klein. Op dit moment zijn er zeventien springmeesters die een persoonlijke certificering hebben of binnenkort krijgen. Daarnaast zijn er 3 bedrijven die werken met springstof in open groeven (valt onder de definitie schietmeesters). Deze bedrijven geven aan hun werkzaamheden in open groeven af te bouwen vanwege de beperkte werkzaamheden en ook niet hun certificering te willen halen dan wel behouden. In een onderzoek van ASA werd ook al gesignaleerd dat "het bij het aantal schietmeesters in steengroeven gaat om een uitstervend ras"² De 17 springmeesters werken bij 7 verschillende bedrijven. Dit betekent dat het werkveld een hoog "iedereen kent iedereen"-gehalte heeft. Enerzijds leidt dit tot een groep die elkaar kent, het werk waardeert en elkaar waar mogelijk ook dingen gunt. Anderzijds houdt men elkaar en elkaars werk scherp in de gaten en lijkt er, wellicht onder druk van economische crisis en toenemende concurrentie, ook sprake van toenemende verdeeldheid. Dit is ondermeer scherp zichtbaar in discussies binnen de branche over de samenstelling van de certificatiecommissie.

² Eindverslag Onderzoek naar gevaren en risico's bij gebruik van explosieven door schietmeesters in de olie- en gaswinning, p.7, ASA, 24 november 2008

2. Aanpak en opzet

Deze rapportage is het verslag van een verkenning die is uitgevoerd in de periode van september tot en met december 2009. Deze verkenning bestond uit drie fasen. In de eerste fase (de voorbereiding) is het huidige werkveld in kaart gebracht en is de inhoudelijke agenda voor de doelgroepwerksessie bepaald door enkele voorbereidende gesprekken en *deskresearch*. In de tweede fase zijn uitgebreide telefonische interviews gehouden met vertegenwoordigers van de verschillende betrokken bedrijven en is de werksessie verder organisatorisch en inhoudelijk voorbereid. In de derde fase is de werkbijeenkomst gehouden en een verslag hiervan teruggekoppeld aan alle uitgenodigde springmeesters. De uitkomsten van alle drie de fasen zijn in deze rapportage verwerkt.³

2.1 Fase 1: Voorbereiding

Het Arbobesluit Artikel 4.8 regelt op dit moment de certificatieplicht voor springmeesters (zie onderstaand kader).

Verplichtingen volgens het Arbobesluit

“Springmeesters moeten vooraf een springplan maken”

“Springmeesters moeten allen beschikken over certificaat van vakbekwaamheid afgegeven door een certificerende instelling, te weten SKO”

Het moderne arbeidsomstandighedenbeleid gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers voor de arbeidsomstandigheden. Het ministerie van SZW kiest voor een meer faciliterende rol ten opzichte van de partijen in het desbetreffende werkveld. In die lijn bekijkt het ministerie momenteel de wenselijkheid van het in stand houden van persoonscertificeringssystemen voor kleine werkvelden. De belangrijkste redenen om dit te heroverwegen zijn, naast de hierboven genoemde beleidslijn, dat certificering een te zwaar middel is:

- In relatie tot de kosten;
- In relatie tot administratieve lasten;
- In relatie tot risico's.

³ In de loop van het project, zijn, in overleg met de opdrachtgever, de in de offerte voorgestelde activiteiten aangepast. Belangrijkste aanpassing is om niet de voorgestelde twee werksessies met een korte vragenlijst vooraf. Daarvoor in de plaats is gekozen voor één werksessie met een uitgebreide telefonische interviewronde vooraf.

Het ministerie van SZW heeft eerder een brainstormsessie georganiseerd over alternatieven voor certificering voor kleine werkvelden, waaronder de springmeesters. De conclusie uit deze sessie was dat aangedragen alternatieven voor certificering een constructief uitgangspunt vormen voor vervolgstappen, rekening houdende met de notie dat de verschillende werkvelden elk een maatwerk aanpak kunnen behoeven, vanwege de geringe omvang of sectorspecifieke kenmerken. ⁴

Beeld van een branche

Ter voorbereiding op de gesprekken met de springmeesters is gesproken met de direct betrokkenen spelers bij het huidige certificeringstelsel. Hiervoor zijn diverse gesprekken gevoerd

Organisatie/instelling/bedrijf	Naam
Arbeidsinspectie	Gert Jan Bosch
SKO	Paul van Embden
Vereniging van Springmeesters	Frans Brewel ⁵
Ministerie van SZW	Jacco Brouwer

Tegelijkertijd zijn in deze voorbereidingsfase alle door SZW aangereikte⁶ springmeesters en schietmeesters benaderd. Dit betrof in totaal 17 springmeesters plus 3 schietmeesters. Aan hen is een korte toelichting op de veldverkenning gegeven en gevraagd of een latere uitnodiging voor deelname aan de werksessie verstuurd mocht worden. De reacties op dit eerste telefonische contact en de uitnodiging waren open, positief en betrokken. Hoewel het om een eerste telefonisch contact ging, leverde deze gesprekken ons al de benodigde kennis op van de opvattingen die onder de springmeesters leven met betrekking tot het huidige certificeringstelsel. Dit eerste telefonische contact leverde het beeld op dat het onderwerp leeft en dat de betrokkenheid van de springmeesters bij het borgen van de deskundigheid en veiligheid groot is.

2.2 Fase 2: Telefonische interviews

Voor een uitgebreidere kennismaking met het veld en ter voorbereiding op de werksessie zijn er een vijftal telefonische interviews gevoerd met een aantal springmeesters. Er is een selectie van de springmeesters gemaakt op basis van de bedrijven waarvoor ze werkzaam zijn. Gekozen is om van alle bedrijven die springwerken uitvoeren één springmeester te interviewen. In de tabel staan de namen van springmeesters die telefonisch zijn geïnterviewd en het bedrijf waarvoor ze werkzaam zijn.

⁴ Verslag Versnellingskamersessie SZW borging deskundigheid kleine werkvelden, 29 april 2009

⁵ Met Dhr. Brewel is gekozen, in overleg om agendatechnische redenen, om niet een telefonisch interview, schriftelijk enkele vragen voor te leggen.

⁶ Niet alle mensen op de lijst van SZW waren op dat moment gecertificeerd. Enkel waren in opleiding. Het betreft dus gecertificeerde en niet-gecertificeerde springmeesters. Het betreft dus een momentopname. Mogelijk zijn er nog andere mensen in opleiding. Wel zijn, wat betreft de springmeesters, alle betrokken bedrijven vertegenwoordigd.

Organisatie/instelling/bedrijf	Naam
Jowenko Explosieve Demolitie B.V.	Dhr. Jowenko
Online Cleaning B.V.	Dhr. Van Teijlingen
Aannemingsbedrijf Hoondert	Dhr. Hoondert
Namens Aannemersbedrijf Uittenboogaard	Dhr. Uittenboogaard jr.
Impact Cleaning Europe B.V.	Dhr. Van Willigenburg

De telefonische interviews zijn afgenomen met behulp van een vragenlijst, welke is opgenomen in bijlage 2. In de interviews is gevraagd naar:

- Mening over certificeringstelsel en -proces;
- Huidige en verwachte marktontwikkelingen;
- Alternatieven voor veiligheid en borging van deskundigheid en;
- Mate waarin men verwacht dat branche zelf bereid en in staat is om deskundigheid te borgen.

Uit de gesprekken met de springmeesters kwam naar voren dat het een klein en verdeeld werkveld is met beperkt draagvlak voor een herziening van het certificeringstelsel. De onderlinge verhoudingen worden voor een deel gekenmerkt door concurrentie en door verdeeldheid tussen met name de twee grotere spelers in de markt. De telefonische interviewronde viel samen met een beslissing van het SKO om gecertificeerde springmeesters niet langer zitting te laten nemen in de certificatiecommissie.

Marktontwikkelingen

De geïnterviewde springmeesters geven allen aan dat de markt onder druk staat. De ene springmeester is optimistischer dan de ander, maar allemaal denken ze dat de komende jaren de vraag naar springwerk gelijk zal blijven of een (lichte) daling zal vertonen. Daardoor lijkt de markt de komende jaren competitiever te worden. Geen van de springmeesters gaf aan af te zien van hercertificering onder druk van de economische omstandigheden. Springmeesters zijn trots op hun beroep en hebben er veel voor over om het werk te kunnen blijven beoefenen. Maar de economische omstandigheden lijken wel invloed te hebben op de onderlinge verhoudingen. De bereidheid om samen te werken neemt af.

Huidige certificeringstelsel

Het draagvlak voor de optie om het huidige certificeringstelsel los te laten lijkt beperkt. Het merendeel van de geïnterviewden hecht aan een certificaat: *“Daarmee is de deskundigheid van het vak gewaarborgd.”*, aldus één van de geïnterviewden. Men hecht sterk aan een externe instantie die dit certificaat uitgeeft. Met name om het veiligheidsbesef en de deskundigheid van anderen te borgen. *“Om wildgroei te voorkomen”* stellen meerdere schietmeesters.

Eén van de geïnterviewden is minder positief. Een opleiding zou voldoende borging moeten zijn om het werk goed uit te voeren. Met name het hercertificeren heeft geen toegevoegde waarde. *“Als je eenmaal een rijbewijs hebt, hoeft je ook niet op herhaling, maar wordt je geacht je*

rijvaardigheid zelf bij te houden". Overigens is deze opvatting tijdens de werkbijeenkomst niet geventileerd door het betrokken bedrijf. Mogelijk ging dit om een persoonlijk standpunt.

De meeste springmeesters zien weinig in een alternatieve vorm die meer zelfregulering inhoudt. De veiligheidsrisico's zijn groot, de markt wordt steeds competitiever en de branche zet vraagtekens bij elkaars veiligheidsbesef. Tegelijkertijd is de branche kritisch ten aanzien van de opleiding en het certificeringproces. De belangrijkste kritiek is dat de huidige opleiding behoorlijk gedateerd is. De nadruk in de opleiding ligt op het springen van gebouwen, terwijl het merendeel van de springwerken reinigingswerken omvat.

2.3 Fase 3: Werkbijeenkomst

De werkbijeenkomst is gehouden op woensdag 18 november 2009. Voor deze bijeenkomst zijn 17 springmeesters schriftelijk uitgenodigd. De schietmeesters zonder certificering die springen in open groeven hebben in een eerder stadium aangegeven geen interesse te hebben om bij de bijeenkomst aanwezig te zijn. Deze hebben dan ook geen schriftelijke uitnodiging gekregen. De schietmeesters gaven aan dat het werk dusdanig afneemt, dat de verwachting is dat deze beroepsuitoefening verdwijnt. Men zag dus geen reden om deel te nemen aan de werkbijeenkomst.

Van de 17 uitgenodigde springmeesters hadden zich in eerste instantie 13 springmeesters aangemeld. Daarvan hebben er zich 3 springmeesters een paar dagen voor de bijeenkomst afgemeld vanwege geplande werkzaamheden die dag. Op de dag van de bijeenkomst hebben nog 3 springmeesters zich afgemeld vanwege ziekte, verkeersomstandigheden en uitgelopen werkzaamheden.

De branche was dus voor zo'n vijftig procent vertegenwoordigd. De zeven springmeesters vertegenwoordigden vijf verschillende bedrijven, waardoor ongeveer driekwart van de bedrijven vertegenwoordigd was in de bijeenkomst.

Bedrijf	Naam
Jowenko Explosieve Demolitie B.V.	Dhr. Jowenko Mw. Rijkse
Online Cleaning B.V.	Dhr. Van Teijlingen Dhr. Montijn Dhr. Ellens
Aannemingsbedrijf Hoondert	Dhr. Boone
Beelen B.V. Mede Namens Uittenboogaard B.V.	Dhr. Uittenboogaard jr.

Het complete feitenverslag van deze bijeenkomst zoals ook teruggekoppeld aan de deelnemers is bijgevoegd als bijlage 3. De deelnemers aan de werkbijeenkomst zijn welkom geheten door plaatsvervangend directeur Rob Triemstra van Ministerie SZW, Directie Gezond & Veilig Werken. Hij schetste de aanwezigen het kader voor de werkbijeenkomst:

- Arbo-wetgeving regelt op dit moment voor verschillende beroepen, waaronder dat van de springmeester, de borging van deskundigheid en veiligheid met een eis voor certificering;
- Het ministerie van SZW houdt dit certificeringstelsel momenteel kritisch tegen het licht;
- De centrale vraag die voorligt: Is certificering het juiste instrument op dit moment voor deze groep?
- Voor het ministerie is het heel belangrijk dat het werkveld zelf meedenkt en betrokken is bij het borgen van veiligheid en deskundigheid.

Hierna startte het inhoudelijke werkgedeelte van de bijeenkomst met een vraag naar de verwachtingen en zorgen van de springmeesters voor deze werkbijeenkomst. Belangrijke positieve redenen om aanwezig te zijn bij de werkbijeenkomst waren:

- Nieuwsgierig naar andere meningen en naar wat er waarom wordt besproken;
- Het belangrijk vinden om zelf mee te praten over het huidige certificeringstelsel van springmeesters en onderdeel zijn van de discussie hierover;
- Het huidige certificeringstelsel graag eens ter discussie willen stellen.

Dit onderstreepte nogmaals het grote belang dat de springmeesters hechten aan het meepraten over deskundigheidsborging en certificeren. Op de vraag naar de belangrijkste zorg, kwam van één van de springmeesters het antwoord: *'het feit dat het stelsel ter discussie staat'*. Dat geeft ook meteen weer dat in de groep verschillend wordt gedacht over de houdbaarheid van het certificeringstelsel. Redenen om naar de bijeenkomst te komen waren zowel om het systeem te behouden als ook om het systeem te kunnen wijzigingen.

Vraagstelling

Tijdens de werkbijeenkomst stond de volgende vraag centraal:

Hoe denkt de branche zelf over het borgen van veiligheid en deskundigheid van springmeesters?

Daarnaast hadden we twee deelvragen onderscheiden:

- *Welke verbeteringen zijn er mogelijk voor het huidige certificeringstelsel?*
- *Welke alternatieven zijn er om veiligheid en deskundigheid te borgen?*

Op basis van deze vragen is de werkbijeenkomst ingericht.

Verloop en opbrengsten werkbijeenkomst

Om op te warmen is de springmeesters gevraagd naar het belang van het borgen van deskundigheid en veiligheid. Alle deelnemers delen het belang van het borgen van veiligheid en deskundigheid van springmeesters. Vervolgens is de groep de vraag voorgelegd: *'Waar sta je zelf op de lijn van behoud van certificering en het overlaten aan de branche?'*

Alle deelnemers gaven aan dat een vorm van certificering, gedefinieerd als een externe beoordeling, behouden moet blijven. In vervolg hierop ontstond een discussie over de reikwijdte van de certificeringplicht. Een aantal springmeesters vond het voldoende als de verantwoordelijke van het springwerk een certificaat in zijn/haar bezit heeft. Een paar deelnemers was van mening dat alle werknemers die aan het springwerk meewerken, gecertificeerd moeten zijn. Een korte discussie ontstond over de noodzaak, de haalbaarheid en de kosten van een dergelijke verbreding van de certificeringplicht.

Verbeteren van het huidige certificeringstelsel

Vervolgens hebben we de deelnemers gevraagd om te reageren op de vraag welke verbeteringen er mogelijk zijn voor het huidige certificeringstelsel. Verzoek aan de deelnemers was om bevorderende en belemmerende factoren te benoemen en concreet ook de acties die nodig zijn om dit te versterken dan wel te verminderen. (zie onderstaand tabel)

<i>Bevorderende factoren: waarom het gaat werken?</i>	<i>Belemmerende factoren: Waarom het niet gaat werken?</i>
<i>Wat is er nodig van wie om deze bevorderende factoren te behouden en te versterken?</i>	<i>Wat is er nodig van wie om deze belemmerende factoren te vermijden of te verminderen?</i>

Bevorderende factoren

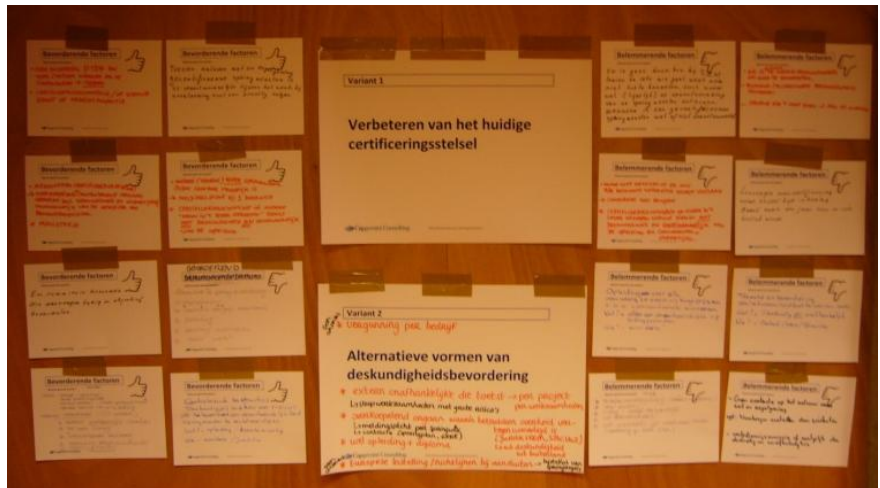
Na een korte individuele brainstorm, zijn de uitkomsten plenair geclusterd tot drie thema's ter verbetering van het huidige certificeringproces:

- Differentiatie in opleiding & certificering. Opleiding is (deels) verouderd en niet meer in lijn met huidige springwerkzaamheden.
- Deskundigheid en toezicht onafhankelijker en deskundiger.
- Schaalvergroting: sluit aan bij andere landen/ andere ministeries/ andere branches.

Belemmerende factoren

Op de zelfde wijze zijn de individueel beschreven belemmerende factoren gezamenlijk besproken en geclusterd. Hieruit kwamen drie hoofdpunten naar voren:

- Deskundigheid en onafhankelijkheid zijn onvoldoende aanwezig in de certificeringcommissie. Commissie moet expertise hebben en onafhankelijk zijn van de opleiding;
- Certificaat wordt onvoldoende serieus genomen, bijvoorbeeld bij calamiteiten. Om dit te vermijden moet een club opgezet worden met know-how;
- Aanvraag certificaat duurt te lang en kosten voor certificaat en opleiding zijn te hoog.

Alternatieve vormen van deskundigheidsbevordering

De tweede vraag die de deelnemers is voorgelegd was welke alternatieve vormen van deskundigheidsbevordering mogelijk zijn. Dit resulteerde in vijf alternatieven. De deelnemers waren het eens over de analyse van de huidige knelpunten, maar nadrukkelijk niet over de te kiezen oplossingen. Consensus is er over het belang van het extern toezicht én over de noodzaak van een betere aansluiting bij de marktontwikkelingen.

1. Extern onafhankelijk orgaan die per project/ werkzaamheid vooraf toetst of is voldaan aan de eisen;
2. Overkoepelend orgaan waarin de gehele overheid vertegenwoordigd is (Justitie, VROM, SZW, VWS) en alle relevante wet- en regelgeving wordt getoetst. Eventueel aangevuld met expertise vanuit het buitenland. Inclusief een meldingsplicht per springwerk en per springwerk/plan controle;
3. Het aanpassen van opleidings- en diploma-eisen aan de marktontwikkelingen (maatwerk);
4. Aansluiten bij een Europese instelling of richtlijn of bij specifiek stelsel van een land, met name Duitsland;
5. Certificering op bedrijfs- in plaats van persoonsniveau.

Over de eerste drie alternatieven was overeenstemming tussen de deelnemers. Wel ontstond er een discussie over de haalbaarheid van het vooraf toetsen van ieder project. Over het vierde en vijfde genoemde alternatief is deels consensus bereikt. Voor het vierde alternatief zagen niet alle springmeesters het voordeel van aansluiten bij Europese richtlijnen, maar het samenwerken met Duitse richtlijnen/instellingen vonden allen een verbetering. Het bezwaar van enkelen tegen het vijfde alternatief was dat daarmee een bedrijf aansprakelijk is, terwijl een individu de fouten maakt.

3. Conclusies

3.1 Belangrijkste resultaten en conclusies

1. Het belang voor het borgen van deskundigheid en veiligheid wordt door de branche en alle betrokken breed gedeeld.

Veiligheid en deskundigheid van springmeesters moet geborgd zijn, zo vindt de branche. Het werk is te risicovol en vraagt om specifieke kennis en ervaring. Dit vinden zowel de Arbeidsinspectie, de springmeesters zelf als ook de certificerende instelling. Allen noemen de grote risico's voor de springmeesters zelf, maar ook voor de omgeving. Springen moet je leren. In theorie, maar vooral ook in de praktijk. Dat vraagt om een goede opleiding en veel ervaring. Vanuit de gecertificeerde springmeesters speelt het ook het argument van het voorkomen van 'wildgroei'. Opvallend is de grote respons op ons verzoek tot meedenken en meepraten. Alle benaderde gecertificeerde springmeesters waren bereid tot deelname en toonden zo hun grote betrokkenheid bij het borgen van de deskundigheid nu en in de toekomst.

2. Zelfregulering is op dit moment een brug te ver.

Zelfregulering als alternatief voor certificering vraagt om een branche die dit zelf wil én kan oppakken. Onder de huidige groep gecertificeerde springmeesters is op dit moment onvoldoende tot geen draagvlak voor zelfregulering. De branche hecht sterk aan een externe instantie die toezicht houdt. Tegelijkertijd is er sprake van een gering onderling vertrouwen. Men kan niet altijd door één deur. De meeste springmeesters zijn trots op hun vak en geven hoog op van de eigen kennis en vaardigheid, maar zet vraagtekens bij het veiligheidsbesef van anderen. Ook de toezichthoudende instanties als SKO en de Arbeidsinspectie waarschuwen voor onvoldoende aandacht voor veilig gedrag in het werkveld. Met de behoefte aan extern toezicht en de moeizame onderlinge verhoudingen binnen een deel van de branche, is niet voldaan aan randvoorwaarden voor het opheffen van het huidige certificeringstelsel. Zelfregulering is daarmee op dit moment een brug te ver.

3. Branche heeft geen belang bij en ervaart dus geen urgentie voor het zelf borgen van deskundigheid en veiligheid.

De branche ervaart geen belang bij een vorm van zelfregulering. De branche vindt de overheid nadrukkelijk (politiek) eigenaar van het probleem. De veronderstelling van SZW dat certificering een te zwaar middel is in relatie tot de risico's, kosten en administratieve lasten, wordt maar ten dele gedeeld door de springmeesters zelf. De 'winst' van het zelf optuigen van een alternatief systeem lijkt op dit moment vooral te liggen bij het ministerie van SZW vanuit het bredere perspectieven van verminderen administratieve lasten en het huidige beleid om de

verantwoordelijkheid voor arbeidsomstandigheden bij werkgevers en werknemers zelf te leggen.

4. Verbetering van het huidige stelsel (certificeringstelsel en opleiding) is de meest gewenste optie voor borging deskundigheid

Hoewel het werkveld pleit voor een certificaat in plaats van een diploma en hecht aan externe toetsing hierop, is men tegelijkertijd kritisch over het huidige stelsel. De kritiek op het huidig certificeringstelsel, wordt breed gedeeld, zo bleek tijdens de werkbijeenkomst. De kritiek richt zich op drie hoofdpunten:

- a. Inhoud: Het gebrek aan differentiatie in opleiding & certificering voor de verschillende soorten springwerken (zie volgend punt);
- b. Kwaliteit: De borging van deskundigheid en onafhankelijkheid zowel bij opleiding als ook bij certificeringcommissie;
- c. Proces: De duur van het certificeringproces en, in mindere mate, de toenemende kosten.

De SKO is zich overigens zelf ook voorstander van een verbetering van het certificeringstelsel. Men wil voorkomen dat het certificaat een ‘papieren tijger’ is en heeft hiertoe verbeteringsvoorstellen gedaan. In de periode van deze brancheverkenning heeft het SKO de samenstelling van de certificatiecommissie gewijzigd om de objectiviteit en deskundigheid te verbeteren.

5. Het huidige certificeringstelsel is onvoldoende aangepast aan de verschuivingen in de markt. Differentiatie in opleiding en certificering is noodzakelijk.

Klassieke springwerken als het springen van grote gebouwen komen steeds minder voor. Steeds vaker worden gebouwen machinaal en niet met explosieven gesloopt. Het reinigen van afvalverbrandingsovens met springstof daarentegen is sterk toegenomen. De opleiding is op dit moment nog te sterk geënt op de klassieke grote springwerken. Met name de groep springmeesters die springen in verbrandingsovens ervaren onvoldoende aansluiting tussen de opleiding en de werkzaamheden. In de opleiding gaat men, volgens deze groep springmeesters, vooral in op springen van gebouwen en viaducten, terwijl daar relatief weinig werk in is. Uit de werkbijeenkomst kwam naar voren dat bij alle deelnemers consensus is over dit punt en de noodzaak om meer maatwerk binnen de opleiding te leveren. Het bestaande curriculum lijkt achterhaald.

6. De eisen die de branche zelf stelt aan een de certificatieprocedure en de opleiding zijn een *mission impossible*.

De gecertificeerde springmeesters hebben kritiek op de deskundigheid van de huidige opleiders en de beoordelaar (certificatiecommissie). Men verwijt hen een gebrek aan kundigheid en relevante springervaring. Tegelijkertijd en minstens zo belangrijk is de gewenste onafhankelijkheid en objectiviteit. Deze combinatie binnen een werkveld van 17 gecertificeerde springmeesters verdeeld over een klein aantal bedrijven is zo goed als onmogelijk. Een opleider of lid van de certificatiecommissie is ofwel onvoldoende deskundig (want werkt op dit moment niet als

springmeester) of onvoldoende objectief (want werkt als springmeester voor één van de bedrijven). De roep van de branche om een certificeringstelsel in leven te houden in Nederland dat aan deze twee basiseisen voldoet en dat op draagvlak vanuit diezelfde branche kan rekenen lijkt een *mission impossible*.

7. Opschalen is de meest haalbare optie als alternatief voor het huidige certificeringstelsel.

Van de besproken alternatieven is binnen het werkveld het meeste draagvlak voor het opschalen. Opschalen houdt in dat het werkveld vergroot wordt, waardoor de hierboven beschreven nadelen kunnen worden ondervangen. Dit opschalen kan verschillende verschijningsvormen hebben. Opschaling kan plaatsvinden buiten de landsgrenzen of buiten de beroepsgrenzen (koppelen van civiel en niet-civiele opleiding). De springmeesters hebben afzonderlijke veel contact met Duitsland. Niet alleen voor de opleiding die daar wordt gegeven, maar ook een grote hoeveelheid aan deskundigheid en expertise op het gebied van springwerken. Men voelt er niet allemaal voor om aan te sluiten bij Europese richtlijnen, maar Duitsland heeft wel een goede reputatie op het gebied van springwerken. Over dit alternatief zijn de springmeesters het meest enthousiast. De meeste verdeeldheid is er over het vervangen van persoonscertificering door bedrijfs-certificering en het koppelen van de civiele en niet-civiele opleiding.

3.2 Samenvattend: een blik naar de toekomst

De centrale te beantwoorden vraag in deze rapportage is hoe het werkveld staat ten opzichte van mogelijke alternatieven en, meer specifiek, of er draagvlak is voor een variant waarin het werkveld zelf de verantwoordelijkheid voor borging van deskundigheid op zich neemt.

Geen urgentie en onvoldoende draagvlak voor zelfregulering

Ten grondslag aan deze vraag liggen knelpunten die het ministerie van SZW ervaart bij het huidige certificeringstelsel. Namelijk dat certificering een te zwaar middel is in relatie tot de kosten, de administratieve lasten en mogelijk ook zelfs in relatie tot de risico's. Het werkveld zelf ervaart deze urgentie van het loslaten van de certificatieplicht niet of nauwelijks. Men ziet er eenvoudigweg onvoldoende het voordeel van in. Op dit moment meent de meerderheid van de branche dat deskundigheid en veiligheid alleen voldoende geborgd kan worden door extern toezicht. De geraadpleegde springmeesters verwachten niet dat het ministerie de certificering zal loslaten. Zij menen dat de risico's bij ongelukken te groot is en dat dit (politieke) risico ook als zodanig wordt herkend. In de ogen van de branche is dit een overheidstaak

Zelfregulering valt of staat bij de wens om als branche zelf verantwoordelijkheid te willen en kunnen nemen voor deskundigheid en veiligheid. Naast het ontbreken van urgentie (*het willen*), is onze mening dat de branche het op dit moment niet eens *kan* worden over een vorm

van zelfregulering. Meer concurrentie door economische omstandigheden speelt hierin een rol. Daarnaast is de verhouding tussen de twee grotere spelers in het veld, op dit specifieke moment, niet goed. Samen zijn zij verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de springmarkt. De aanpassing van de certificatiecommissie heeft dit nog extra aangescherpt. Daarmee is, naar onze mening op dit moment niet voldaan aan de basisvoorwaarden om te komen tot een vorm van zelfregulering.

Tegelijkertijd is men wel van mening dat het huidige stelsel verbeterd kan worden. De branche heeft kritiek op de inhoud, de kwaliteit en het proces van het huidige certificeringstelsel. Men realiseert zich dat de hoge eisen die de branche stelt aan een certificeringstelsel m.b.t. deskundigheid en objectiviteit ronduit lastig te behouden zijn in zo'n beperkt werkveld. De oplossing hiervoor is gelegen in het opschalen naar een bredere groep, door aansluiten bij het buitenland of door aan te sluiten bij andere beroepsgroepen die werken met springstoffen.

Wij concluderen dat voor zowel de ervaren knelpunten vanuit het ministerie als ook de ervaren knelpunten vanuit de branche er enkele kansrijke alternatieven, anders dan zelfregulering, bestaan, die een verder onderzoek rechtvaardigen.

SZW kan enkele kansrijke alternatieven verder onderzoeken

Tussen zelfregulering en behoud van het huidige systeem zitten nog vele andere opties. Uit de brancheverkenning komen vier scenario's naar voren als meest kansrijk. Het eerste scenario betreft het verbeteren van het huidige stelsel. De andere drie zijn alternatieven voor het huidige stelsel. Het draagvlak voor de scenario's verschilt; men is het eens over het gesignaleerde probleem, maar niet altijd over de oplossing. Een mogelijk vervolgonderzoek kan helder maken of en hoe realistisch de diverse scenario's zijn. Wij menen dat deze vier scenario's aansluiten bij de ervaren knelpunten vanuit het ministerie.

- **VERBETEREN:** Verbeteren van opleiding en certificeringproces, met name wat betreft maatwerk en differentiatie naar type springwerken, en versterken van deskundigheid en onafhankelijkheid, bijvoorbeeld door een buitenlandse deskundige;
- **VERANDEREN:** Meldplicht en toetsing vooraf per springwerk bij onafhankelijk orgaan / vergunningstelsel via Arbeidsinspectie;
- **VERBREDEN:** Controle en toetsingstaak vanuit meerdere ministeries koppelen (VROM vanuit explosieven, of aansluiten/samengaan met bestaande opleiding voor militairen en/of politie, dat is Civiel en niet-civiel koppelen);
- **VERPLAATSEN:** Aansluiten bij of zelfs opgaan in Europese instelling: met name Duitsland lijkt een serieuze kandidaat.

About Capgemini

Capgemini, one of the world's foremost providers of consulting, technology and outsourcing services, enables its clients to transform and perform through technologies. Capgemini provides its clients with insights and capabilities that boost their freedom to achieve superior results through a unique way of working – the Collaborative Business Experience™ – and through a global delivery model called Rightshore®, which aims to offer the right resources in the right location at competitive cost. Present in 36 countries, Capgemini reported 2007 global revenues of EUR 8.7 billion and employs over 88,000 people worldwide.

www.capgemini.com

Capgemini Consulting is the strategy and transformation consulting division of the Capgemini Group, with a team of over 4,000 consultants worldwide. Leveraging its deep sector and business expertise, Capgemini Consulting advises and supports organizations in transforming their business, from strategy through to execution. Working side by side with its clients, Capgemini Consulting crafts innovative strategies and transformation roadmaps to deliver sustainable performance improvement.

For more information:

www.capgemini.com/consulting

Capgemini Nederland B.V.
Papendorpseweg 100 · P.O. Box 2575 · 3500 GN · Utrecht
Tel.: +31 (0) 30 689 0000
www.cc.capgemini.com

Capgemini Consulting is the strategy and transformation consulting brand of Capgemini Group